

Minister Klimatu i Środowiska

DELG-WKSE.055.33.2023.SK
2613798.10644580.8538624
Warszawa, 08-08-2023

**Pan
Zenon Swatek
Wiceprzewodniczący Zarządu PSST
Ogólnopolskie Porozumienie
Organizacji Samorządowych**

Szanowny Panie Przewodniczący

w odpowiedzi na pisma z dnia 25 kwietnia 2023 r. w sprawie sposobu naliczania i wysokości opłat pobieranych z tytułu ponadumownego poboru energii biernej, a także wprowadzenia regulacji prawnych rozstrzygających obowiązki gmin i przedsiębiorstw energetycznych związane z modernizacją infrastruktury zapewniającej oświetlenie miejsc i dróg publicznych uprzejmie przedstawiam swoje stanowisko.

W zakresie postulatu dotyczącego energii biernej pojemnościowej, na wstępie należy wyjaśnić, że energię bierną dzieli się na energię bierną indukcyjną (pobieraną z sieci) oraz energię bierną pojemnościową (oddawaną do sieci). Podobnie jak energia czynna, jest ona rejestrowana z wykorzystaniem liczników energii elektrycznej. Obecnie zdecydowana większość układów pomiarowo-rozliczeniowych (liczników energii elektrycznej), zapewniających proces rozliczenia za dostarczoną energię elektryczną, posiada możliwość rejestracji zarówno energii czynnej, jak i biernej w obu kierunkach. Zgodnie z harmonogramem określonym w ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2022 r. poz. 1385), wszystkie liczniki energii elektrycznej zostaną wymienione do roku 2031 na liczniki zdalnego odczytu posiadające funkcjonalność pomiaru i rejestracji energii biernej. Energia bierna indukcyjna jest niezbędna do działania wielu urządzeń (np. lodówki, zamrażarki, klimatyzatory, silniki, transformatory). Rozliczanie energii biernej indukcyjnej jest realizowane na podstawie wyznaczenia stosunku energii pobranej czynnej do energii pobranej biernej (współczynnikiem mocy $\text{tg}\phi$). Jeżeli współczynnik mieści się w zadanej wartości wynoszącej 0,4 - opłata nie jest naliczana.

Energię bierną oddawaną do sieci nazywa się inaczej mocą bierną pojemnościową. Generują ją np. takie urządzenia jak zasilacze impulsowe, oświetlenie LED, instalacje fotowoltaiczne. Energia ta nie jest zużywana, lecz „krąży” pomiędzy siecią i odbiornikami, powodując dodatkowe obciążenie sieci. Ze względu na jej niekorzystny wpływ na sieć i sprawność systemu elektroenergetycznego, opłata naliczana jest za każdą jej ilość - niezależnie od współczynnika mocy.

Jeżeli zatem odbiorca podejmuje działania techniczne w celu optymalizacji/obniżenia opłat za energię elektryczną np. wymianę oświetlenia żarowego na LED, powinien również przewidywać (co jest zadaniem projektanta instalacji), że zmiana charakteru odbioru - głównie z poboru energii czynnej - może mieć wpływ również na energię bierną. W gestii właściciela instalacji lub podmiotu ją eksploatującego spoczywa właściwy dobór urządzeń w instalacji odbiorczej. Najkorzystniejsze - zarówno pod kątem technicznym, jak i ekonomicznym - wydaje się więc przewidzenie w instalacji urządzeń kompensujących niekorzystny wpływ źródeł oświetlenia, poprzez instalowanie poprawnie dobranych

dławików (podobnie jak dla ograniczenia energii biernej indukcyjnej stosuje się baterie kondensatorów).

Kwestie rozliczeń i zasady pobierania opłat za energię bierną wynikają z taryf operatorów systemów dystrybucyjnych (dalej zwanych: OSD) zatwierdzanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Zapisy taryfy znajdują swoje umocowanie w treści rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie sposobu kształtowania i kalkulacji taryf oraz sposobu rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. z 2022 r. poz. 2505 z późn. zm.). Zgodnie z § 47 ust 1 rozporządzenia, przez ponadumowny pobór energii biernej przez odbiorcę rozumie się ilość energii biernej odpowiadającą:

- 1) współczynnikowi mocy $\text{tg}\phi$ wyższemu od umownego współczynnika $\text{tg}\phi_0$ (niedokompensowanie) i stanowiącą nadwyżkę energii biernej indukcyjnej ponad ilość odpowiadającą wartości współczynnika $\text{tg}\phi_0$, lub
- 2) indukcyjnemu współczynnikowi mocy przy braku poboru energii elektrycznej czynnej, lub
- 3) pojemnościowemu współczynnikowi mocy (przekompensowanie) zarówno przy poborze energii elektrycznej czynnej, jak i przy braku takiego poboru.

Zgodnie z ust z § 47 ust. 3 rozporządzenia opłacie podlega w okresie rozliczeniowym:

- 1) ponadumowny pobór energii biernej określony jako nadwyżka tej energii ponad ilość odpowiadającą wartości współczynnika $\text{tg}\phi_0$, gdy $\text{tg}\phi > \text{tg}\phi_0$,
- 2) ponadumowne wprowadzanie energii biernej określone jako nadwyżka tej energii ponad ilość odpowiadającą wartości współczynnika $\text{tg}\phi = 0$

Podkreślić należy, że OSD, jako podmioty odpowiedzialne za stan i bezpieczeństwo sieci elektroenergetycznej, za której stabilność odpowiadają zgodnie z art. 9c ust. 3 ustawy – Prawo energetyczne, powinny zapobiegać sytuacjom przepływu zbyt dużej ilości energii biernej w sieci elektroenergetycznej, który powoduje zwiększenie strat energii czynnej, zmniejszenie przepustowości sieci elektroenergetycznych, a także wpływa na spadki napięć w transformatorach i liniach zasilających. W realizacji tych obowiązków pomaga uprawnienie do prowadzenia rozliczeń poboru energii biernej, podobnie jak temu samemu celowi służy prawo do naliczania dodatkowych opłat z tytułu przekroczenia przez odbiorcę mocy umownej. Odstąpienie od rozliczenia poboru energii biernej pojemnościowej prowadziłoby do tego, że odbiorcy energii nie byłiby zainteresowani podejmowaniem działań zmierzających do optymalizacji (kompensacji) poboru energii biernej przez ich odbiorniki. W przypadku nieobjęcia dowolnej kategorii odbiorców zasilanych z sieci rozliczeniem za energię bierną pojemnościową, odbiorcy tacy mogliby powodować „przekompensowanie” poboru energii, poprzez instalację urządzeń do kompensacji tej energii bez wyposażenia tych urządzeń we właściwe układy regulujące przepływ energii biernej pojemnościowej, powodując tym samym zwiększony przepływ energii biernej pojemnościowej, skutkujący zmniejszeniem przepływu mocy czynnej, a tym samym negatywnym oddziaływaniem na wszystkich innych odbiorców zasilanych z tej samej sieci.

Brak „mobilizacji” odbiorców do dbania o neutralny charakter wpływu na sieć elektroenergetyczną oraz innych jej użytkowników, poprzez rezygnację z opłat z tytułu energii biernej pojemnościowej dla wybranej grupy odbiorców, będzie powodować kumulację negatywnych skutków zarówno technicznych, jak i finansowych, a także stoi w sprzeczności z zasadami równego traktowania użytkowników systemu. Tym samym nie ma podstaw dla wprowadzania zmian w regulacjach dotyczących opłat za ponadumowny pobór energii biernej.

Odnosząc się do kwestii wprowadzenia regulacji prawnych rozstrzygających zakres obowiązków gmin i przedsiębiorstw energetycznych związanych z modernizacją infrastruktury zapewniającej oświetlenie miejsc i dróg publicznych, wskazać należy, iż

stosownie do art. 18 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne do zadań własnych gminy należy planowanie i finansowanie oświetlenia ulic, placów, dróg gminnych, dróg powiatowych i dróg wojewódzkich, dróg krajowych, innych niż autostrady i drogi ekspresowe w rozumieniu ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 645 i 760), przebiegających w granicach terenu zabudowy, części dróg krajowych, innych niż autostrady i drogi ekspresowe w rozumieniu ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz.U. z 2022 r. poz. 2483 z późn. zm.), wymagających odrębnego oświetlenia: przeznaczonych do ruchu pieszych lub rowerów, (albo) stanowiących dodatkowe jezdnie obsługujące ruch z terenów przyległych do pasa drogowego drogi krajowej.

Zadaniem własnym gminy jest również planowanie i organizacja działań mających na celu racjonalizację zużycia energii i promocję rozwiązań zmniejszających zużycie energii na obszarze gminy (art. 18 ust. 1 pkt 4 cyt. ustawy). Zatem planowanie oświetlenia miejsc publicznych (ulic, placów i dróg publicznych) znajdujących się na terenie gminy wiąże się bezpośrednio z realizacją ustawowych zadań gminy. Zgodnie bowiem z art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559, z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Wśród wymienionych zadań w szczególności są to m.in. sprawy dotyczące utrzymania gminnych dróg, ulic, mostów i placów (art. 7 ust. 1 pkt 2 niniejszej ustawy). Ponadto, zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy o samorządzie gminnym, ustawodawca zdefiniował pojęcie zadań użyteczności publicznej, którymi są określone w art. 7 ust. 1 ww. ustawy zadania własne gminy mające na celu bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczeń usług powszechnie dostępnych. Nie jest to zadanie własne o charakterze obowiązkowym w rozumieniu przepisów ustawy o samorządzie gminnym, nie powinno jednak budzić wątpliwości, że zapewnienie oświetlenia ulic, placów i dróg publicznych znajdujących się na terenie gminy jest zbiorową potrzebą wspólnoty, jaką jest gmina. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2014 r. (II CSK 183/13) potwierdził, że formuła, w jakiej ustawodawca nałożył na gminę obowiązek zapewnienia finansowania oświetlenia "wskazuje, że mamy do czynienia z zadaniem obowiązkowym gminy, od wykonania którego gmina nie może odstąpić". W tym kontekście gmina jest zobligowana do finansowania oświetlenia, przy czym do jej zadań własnych należy finansowanie oświetlenia ulic i placów. Zgodnie natomiast z art. 3 pkt 22 ustawy - Prawo energetyczne, finansowanie takie oznacza finansowanie kosztów energii elektrycznej pobranej przez punkty świetlne oraz koszty ich budowy i utrzymania.

W tym miejscu przypomnieć należy, że w wyniku nowelizacji przepisu art. 18 ustawy – Prawo energetyczne, z dniem 1 stycznia 2004 r. ustawodawca rozszerzył obowiązek finansowania oświetlenia dróg publicznych przez gminy z dróg będących własnością gminy do wszystkich dróg znajdujących się na terenie gminy, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych. W poprzednim stanie prawnym finansowanie oświetlenia ulic, placów i dróg także należało do zadań własnych gmin, ale jedynie w odniesieniu do tych dróg, które znajdowały się na terenie gminy i których gmina była zarządcą. Oświetlenie dróg niebędących w zarządzie gminy finansowane było z budżetu państwa. Rozszerzenie obowiązku finansowania przez gminy oświetlenia ulicznego o wszystkie drogi znajdujące się na terytorium gminy, z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu ustawy o autostradach płatnych, wynikało z przeprowadzanej w tym czasie reformy systemu finansów samorządu terytorialnego, której celem miała być zmiana warunków funkcjonowania samorządów terytorialnych, decentralizacja funkcji państwa oraz przeniesienie części dochodów państwa do samorządów. Nałożenie na gminy dodatkowego obowiązku, jakim jest finansowanie oświetlenia ulicznego wszystkich dróg znajdujących się na terenie gminy, z wyłączeniem autostrad i dróg ekspresowych w rozumieniu przepisów o autostradach płatnych, wiązało się z przekazaniem gminom dodatkowych dochodów m.in. na ten cel.

Ponadto, w wyniku nowelizacji przepisów ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2267), zwaną dalej „ustawą o dochodach JST”, przez ustawę z dnia 15 września 2022 r. o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1964) przyjęto szereg mechanizmów wsparcia jednostek samorządu terytorialnego (JST) w realizacji ich zadań publicznych. Ustawa o dochodach JST przewiduje, że źródłem dochodów własnych JST są udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT). W zakresie dodanego art. 70j ustawy o dochodach JST wprowadzono podstawę prawną przekazania w 2022 r. dodatkowych dochodów z tytułu udziału we wpływach z PIT w łącznej wysokości 13,673 mld zł w celu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji ich zadań.

Łączna kwota dodatkowych dochodów składa się z dwóch kwot składowych. Pierwsza (7,793 mld zł) nawiązuje do wysokości części rozwojowej subwencji ogólnej, która zostanie przekazana odpowiednio do gmin, powiatów i województw w 2023 r. Środki z tej kwoty otrzymały wszystkie jednostki – proporcjonalnie do wysokości dochodów z tytułu udziału we wpływach z PIT planowanych na 2023 r. Natomiast druga kwota składowa (5,880 mld zł), pozostająca po rozdysponowaniu ww. kwoty odpowiadającej części rozwojowej subwencji ogólnej, została rozdzielona na części przysługujące poszczególnym rodzajom JST, tj. gminom, powiatom i województwom proporcjonalnie do wysokości udziału planowanych na rok 2023 dochodów z tytułu udziałów we wpływach z PIT.

Ponadto, stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 2243 z późn. zm.), niezależnie od wzrostu cen energii elektrycznej na rynku hurtowym w 2023 r. w rozliczeniach z m.in. jednostkami samorządu terytorialnego lub podmiotami świadczącymi na rzecz tej jednostki usługi, w tym samorządowymi zakładami budżetowymi, samorządową jednostką budżetową oraz spółkami, o których mowa w art. 9 ust. 1 oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 679), w zakresie, w jakim zużywają energię elektryczną na potrzeby wykonywania zadań zleconych i zadań własnych, w tym usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym, m.in. z zakresu dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, stosowana będzie cena za obrót energią elektryczną tzw. cena maksymalna.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Adam Guibourgé-Czetwertyński
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/